

O MECHANIZMIE DZIAŁANIA KOBALTU NA TARCZYCĘ I. WPŁYW KOBALTU NA PRZEMIANĘ J^{131} W USTROJU

Z Zakładu Patologii Ogólnej i Doświadczalnej A. M. w Krakowie
Kierownik: prof. dr med. B. Giędosz

Wolotwórcze działanie soli kobaltu znane jest dopiero od niedawna. Mimo to znamy już na ten temat liczne spostrzeżenia kliniczne (*Gairdner* i wsp., *Kriss* i wsp., *Gross* i wsp., *Breidahl* i *Fraser*, *Robey* i wsp., *Weissbecker*) i prace doświadczalne (*Antila* i wsp., *Szarkiewicz*). W naszej pracowni także stwierdziliśmy, że chlorek kobaltu wywołuje u świnek morskich zmiany morfologiczne tarczycy oraz jej zmiany czynnościowe (obniżenie poziomu jodu całkowitego we krwi oraz zmniejszenie w tarczycy zawartości jodu całkowitego). Obecnie przedstawiamy nasze próby wyjaśnienia mechanizmu działania kobaltu na tarczycę.

Doświadczenia przeprowadziliśmy na białych szczurach, samcach wagi od 130 g do 250 g, pochodzących z tej samej hodowli i znajdujących się w jednakowych warunkach pomieszczenia i odżywienia. Zwierzęta podzieliliśmy na cztery grupy: 1) grupa I służyła za kontrolną; 2) grupa II otrzymywała przez 10 dni roztwór chlorku kobaltu w ilości odpowiadającej 1 mg kobaltu dziennie na zwierzę; 3) grupa III otrzymywała przez 10 dni metyloitiouracyl w ilości 30 mg dziennie na zwierzę; 4) grupa IV otrzymywała jednocześnie chlorek kobaltu oraz metyloitiouracyl w ilości, w sposób i przez czas taki sam, jak zwierzęta w grupie II i III. Każda grupa liczyła 5 zwierząt. Wszystkie zwierzęta otrzymywały do picia mleko, do którego w odpowiednich grupach dodawano kobalt i metyloitiouracyl.

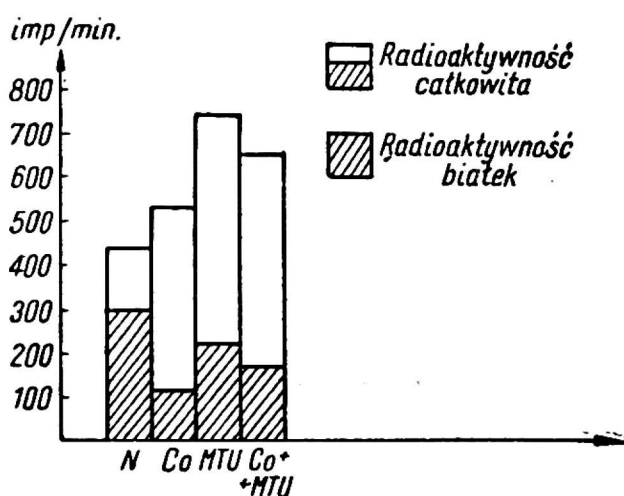
W ostatnim dniu doświadczenia wszystkie zwierzęta otrzymywały podskórnie $3 \mu\text{C } J^{131}$ (wolnego od nośnika) w fizjologicznym roztworze soli kuchennej. W ciągu 24 godzin od chwili podania izotopu zwierzęta przebywały w klatkach metabolicznych. Po upływie tego czasu pobierano krew do oznaczenia jej promieniotwórczości. Mocz zaś zebrany w ciągu 24 godzin uzupełniano moczem pobranym z pęcherza po śmierci zwierzęcia, rozcieńczano go do określonej stałej objętości i pobierano próbkę do oznaczania promieniotwórczości. Radioaktywność surowicy krwi oraz jej części białkowej, a także radioaktywność moczu oznaczaliśmy przy zastosowaniu licznika Geigera-Müllera z okienkiem mikowym.

Bezpośrednio po zakończeniu doświadczenia pobieraliśmy także tarczycę do oznaczenia jej radioaktywności. Po odpowiednim przygotowaniu tarczycy oznaczaliśmy jej całkowitą radioaktywność. Część gruczołu ponadto przeznaczano do określenia promieniotwórczości pochodzącej od J^{131} nieorganicznego oraz od J^{131} związanego z białkiem. W tym celu odważony kawałek tkanki tarczycowej homogenizowaliśmy z 10% kwasem trójchlorooctowym i oddzielaliśmy frakcją J^{131} białkową od niebiałkowej w sposób opisany przez *Ingbara*.

WYNIKI

Radioaktywność surowicy krwi (tabela I ryc. 1) w poszczególnych grupach zwierząt wykazała wyraźne różnice. Najwyższą radioaktywność wykazywała surowica zwierząt otrzymujących metyloitiouracyl. Radio-

aktywność surowicy zwierząt otrzymujących chlorek kobaltu była zbliżona do wartości wykazanych u zwierząt kontrolnych.

Ryc. 1. Radioaktywność całkowita surowicy krwi oraz radioaktywność białek surowicy krwi (w imp./min.).

Fig. 1. Total radioactivity of blood serum and radioactivity of proteins of blood serum (in impulses/min).

Radioaktywność części białkowej surowicy krwi (tabela I i ryc. 1) była najniższa u zwierząt otrzymujących chlorek kobaltu (przeciętnie niższa o około 62% w stosunku do grupy kontrolnej). Była ona mniejsza w porównaniu ze zwierzętami kontrolnymi także u zwierząt otrzymujących metylotiouracyl (o około 24%) i u zwierząt otrzymujących chlorek kobaltu + metylotiouracyl (o około 40%).

Radioaktywność moczu wydalanego w ciągu 24 godzin (tabela I ryc. 2) zmienia się wyraźnie jedynie po podaniu chlorku kobaltu (w grupie II); jeżeli wartość prawidłową (30,9%) przyjmiemy za 100%, to w grupie tej radioaktywność moczu wzrasta o około 81%. Mniejsze, choć też wyraźne różnice spostrzegaliśmy między grupą II (podawanie chlorku kobaltu) a grupą III (zwierzęta otrzymujące metylotiouracyl) oraz między grupą II a grupą IV (zwierzęta otrzymujące metylotiouracyl + chlorek kobaltu).

Z porównania wagi gruczołu tarczowego poszczególnych grup zwierząt (tabela II) wynika, że przyrost wagi był wyraźny jedynie u zwierząt otrzymujących metylotiouracyl oraz u zwierząt otrzymujących metylotiouracyl + chlorek kobaltu; u zwierząt otrzymujących chlorek kobaltu różnica w stosunku do zwierząt kontrolnych była nieznaczna.

Radioaktywność tarczycy (tabela II ryc. 2) wykazywała bardzo wyraźne różnice w poszczególnych grupach zwierząt. U zwierząt grupy II (otrzymujących kobalt), radioaktywność ta była najniższa (średnio o około 89% w stosunku do wartości kontrolnej przy przeliczeniu na 1 mg wagi gruczołu). Przy obliczeniu radioaktywności przypadającej na cały gruczoł, różnica ta zaznaczała się jeszcze wybitniej (średnio obniżenie o około 92% w stosunku do grupy kontrolnej). W grupie III zwierzęta otrzymu-

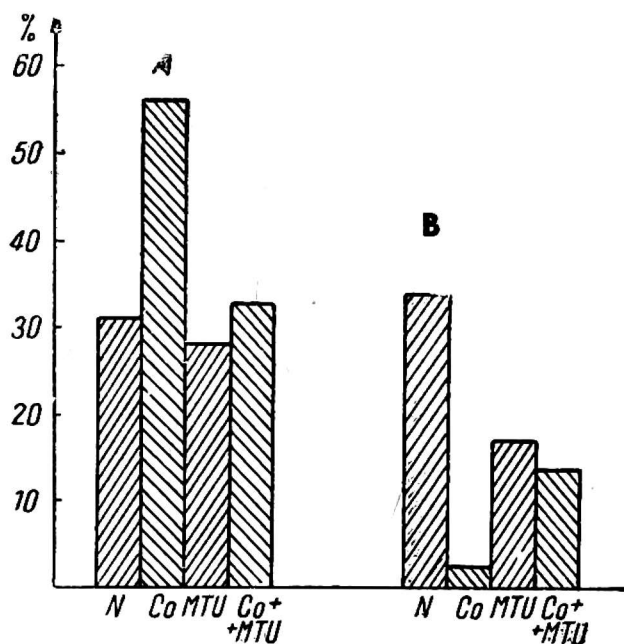
Tabela I

Radioaktywność całkowita surowicy krwi (0,5 ml) i radioaktywność białek surowicy krwi (0,5 ml surowicy) po 24 godzinach od podania J^{131} (w impulsach/min.) oraz wydalanie J^{131} z moczem w ciągu 24 godzin od podania (w odsetkach podanej dawki).

Wartości średnie w grupie $\pm$ średnie odchylenie.

Total radioactivity of blood serum (0,5 ml) and the radioactivity of proteins of blood serum (0.5 ml of serum) 24 hours after I^{131} administration (in impulses/min and excretion of I^{131} in urine 24 hours after administration in percentages of the administered dose (average values in the group — standard deviation).

Grupa zwierząt	Radioaktywność surowicy krwi (w imp./min.)	Radioaktywność białek surowicy krwi (w imp./min.)	Wydalenie J^{131} z moczem (w odsetkach podanej dawki)
Grupa I — zwierzęta kontrolne	440 $\pm$ 106	296 $\pm$ 102	30,9 $\pm$ 6,6
Grupa II — zwierzęta otrzymujące $CoCl_2$	533 $\pm$ 54	112 $\pm$ 15	56,2 $\pm$ 10,8
Grupa III — zwierzęta otrzymujące metylotiouracyl	743 $\pm$ 60	224 $\pm$ 46	28,0 $\pm$ 3,2
Grupa IV — zwierzęta otrzymujące metylotiouracyl + chlorek kobaltu	643 $\pm$ 73	175 $\pm$ 22	32,5 $\pm$ 11,2
Wartość „p”			
I względem II	p > 0,05	p < 0,05	p < 0,01
I względem III	p < 0,01	p > 0,05	p > 0,05
I względem IV	p < 0,05	p < 0,05	p > 0,05
II względem III	p < 0,01	p < 0,01	p < 0,01
II względem IV	p < 0,05	p < 0,01	p < 0,01
III względem IV	p > 0,05	p > 0,05	p > 0,05

Ryc. 2. A — wydalanie J^{131} z moczem; B: ilość J^{131} w całym gruczole tarczowym (w odsetkach podanej dawki).

Fig. 2. A — excretion of I^{131} in urine; B: the amount of I^{131} in the entire thyroid gland (in percentages of the administered dose).

Tabela II

Waga w mg i radioaktywność gruczołu tarczowego (w impulsach/min. i w odsetkach podanej dawki J^{131} po 24 godzinach od podania J^{131}) wartości średnie w grupie $\pm$ średnie odchylenie.

Weight in mg and radioactivity of thyroid gland (in impulses/min) and in percentages of the administered dose of I^{131} 24 hours after administration of I^{131} (average values in the group — standard deviation).

Grupa zwierząt	Waga gruczołu tarczowego w mg	Ilość J^{131} w 1 mg tarczycy (w imp./min.)	Ilość J^{131} w całym gruczole (w odsetkach podanej dawki)	Zawartość J^{131} związanego z białkiem w tarczycy (w odsetkach radioaktywności gruczołu tarczowego)
Grupa I — zwierzęta kontrolne	18,2 $\pm$ 6,1	10496 $\pm$ 1466	33,7 $\pm$ 7,6	85,2 $\pm$ 4,9
Grupa II — zwierzęta otrzymujące $CoCl_2$	14,4 $\pm$ 2,1	1115 $\pm$ 552	2,5 $\pm$ 1,1	63,2 $\pm$ 16,7
Grupa III — zwierzęta otrzymujące metylotiouracyl	40,4 $\pm$ 10,3	2323 $\pm$ 531	17,1 $\pm$ 5,0	70,9 $\pm$ 13,7
Grupa IV — zwierzęta otrzymujące metylotiouracyl + chlorek kobaltu	30,8 $\pm$ 6,8	2370 $\pm$ 523	13,7 $\pm$ 5,7	69,2 $\pm$ 7,4
Wartość „p”				
I względem II	p > 0,05	p < 0,01	p < 0,01	p < 0,05
I względem III	p < 0,01	p < 0,01	p < 0,01	p > 0,05
I względem IV	p < 0,05	p < 0,01	p < 0,01	p < 0,01
II względem III	p < 0,01	p < 0,05	p < 0,01	p > 0,05
II względem IV	p < 0,01	p < 0,05	p < 0,01	p > 0,05
III względem IV	p > 0,05	p > 0,05	p > 0,05	p > 0,05

jące metylotiouracyl) również stwierdziliśmy zmniejszoną zawartość J^{131} w porównaniu z wartością prawidłową; różnica ta jednak zarówno w przeliczeniu na 1 mg wagi gruczołu, jak i na cały gruczoł tarczowy nie była tak wybitna (odpowiednio w stosunku do grupy kontrolnej: około 78% i około 49%). U zwierząt otrzymujących metylotiouracyl + chlorek kobaltu stwierdziliśmy radioaktywność przypadającą na 1 mg tarczycy, podobną jak w grupie III; przy obliczeniu jednakże promieniotwórczości przypadającej na cały gruczoł stwierdziliśmy w porównaniu z odpowiednią wartością grupy III wyraźne obniżenie (średnio o około 59%), co pozostaje w związku z mniejszą wagą całej tarczycy w tej grupie zwierząt.

Radioaktywność J^{131} związanego z białkiem gruczołu tarczowego wykazywała wyraźne różnice w stosunku do zwierząt kontrolnych. Najwyższą zawartość J^{131} związanego z białkiem wykazywała grupa zwierząt prawidłowych, najniższą natomiast grupa zwierząt otrzymujących kobalt. Grupa zwierząt otrzymujących metylotiouracyl oraz grupa zwierząt otrzymujących metylotiouracyl i chlorek kobaltu wykazywały prawie taką samą radioaktywność.

Z przedstawionych powyżej wywodów wynika, że chlorek kobaltu powoduje znamienne statystycznie: 1) obniżenie radioaktywności części

białkowej surowicy krwi, 2) wybitne zmniejszenie zdolności wychwytywania jodu przez gruczoł tarczowy, 3) zmniejszenie zawartości J^{131} związanego z białkiem w gruczole tarczowym, 4) znaczne wzmożenie wydalenia jodu z moczem.

Metylotiouracyl zaś powodował statystycznie znamienne: 1) znaczny wzrost wagi tarczycy (charakterystyczny dla biologicznego działania metyloitiouracylu), 2) podwyższenie zawartości J^{131} w surowicy krwi, 3) znaczne zmniejszenie w tarczycy zawartości J^{131} przypadającej na 1 mg wagi gruczołu, jak również przypadającej na cały gruczoł.

Równoczesne podawanie metyloitiouracylu i chlorku kobaltu wywołuje statystycznie znamienne: 1) podwyższenie zawartości J^{131} w surowicy, 2) obniżenie zawartości jodu związanego z białkiem w surowicy krwi, 3) obniżenie zawartości J^{131} przypadającej na 1 mg tarczycy, jak również przypadającej na całą tarczycę; 4) obniżenie w gruczole tarczowym zawartości J^{131} związanego z białkiem, 5) wzrost wagi tarczycy.

Z doświadczeń naszych wynika więc (co zresztą stwierdziliśmy już w poprzednich naszych badaniach), że kobalt upośledza prawidłową czynność tarczycy i zmienia zachowanie się przemiany jodowej. Pozostaje jednak do wyjaśnienia mechanizm powstawania tych zmian. Wsunąć tu można następujące możliwości: 1) działanie bezpośrednie na tarczycę (jak chce *Kriss* i wsp.), 2) działanie na tarczycę pośrednio przez zmianę czynności przedniego płata przysadki, 3) zubożenie ustroju w jod w następstwie wzmożonego wydalania go przez nerki. Należy przy tym zauważyć, że pewne — choć, być może, drugorzędne — znaczenie posiadać tu może działanie kobaltu na inne gruczoły dokrewne.

Dla bliższego wyjaśnienia mechanizmu działania jonu kobaltowego na przemianę jodową przeprowadziliśmy niniejsze doświadczenia. Między grupą zwierząt otrzymujących metyloitiouracyl, a grupą zwierząt otrzymujących metyloitiouracyl i chlorek kobaltu nie stwierdziliśmy żadnych znamienych różnic w przemianie jodowej. Świadczyć to może o tym, że kobalt nie znosi biologicznego działania metyloitiouracylu na przemianę jodową, a więc prawdopodobnie nie upośledza wytwarzania hormonu tyreotropowego przez przysadkę. Z naszych doświadczeń wynika więc, że działanie biologiczne kobaltu na tarczycę i przemianę jodową nie jest wynikiem upośledzenia czynności przysadki ani zahamowania wpływu hormonu tyreotropowego na tarczycę. Zauważyć jednak musimy, że interpretacja otrzymanych wyników (zwłaszcza w grupie IV) zależy od odpowiedniego dobrania dawek metyloitiouracylu i kobaltu.

Według *Krissa* i wsp. kobalt ma hamować wytwarzanie tyroksyny przez bezpośrednie działanie na nabłonek pęcherzyków tarczycy. Na tej podstawie mechanizm biologicznego działania kobaltu można porównać z mechanizmem działania metyloitiouracylu, a stwierdzany przez niektórych autorów (m. in. przez nas) histologiczny obraz pobudzenia tarczycy przypisać trzeba wzmożonemu w tych warunkach wytwarzaniu hormonu tyreotropowego przez przysadkę. Wyniki niniejszych doświadczeń jednakże tylko w pewnym stopniu wskazują na podobny kierunek działania kobaltu i metyloitiouracylu. Kierunek zmian spostrzeganych w obu (II i III) grupach zwierząt jest taki sam, jeżeli chodzi o zawartość J^{131} całkowitego i związanego z białkiem we krwi i w gruczole tarczowym. Zdolność gro-

madzenia jodu przez tarczycę po kobalcie jest jednak znacznie mniejsza niż po metylotiouracylu*.

Obok cech podobnych, stwierdziliśmy też i różnice w działaniu metylotiouracylu i kobaltu na tarczycę i przemianę jodową. Waga tarczycy u zwierząt otrzymujących kobalt utrzymywała się w granicach prawidłowych. Najbardziej jednak znamienym odchyleniem u zwierząt otrzymujących kobalt było znaczne w porównaniu z wszystkimi innymi grupami doświadczalnymi wzmożenie wydalania J^{131} z moczem. To ostatnie spostrzeżenie można by tłumaczyć w dwojaki sposób, a to bądź jako wynik zmniejszenia zdolności gromadzenia jodu przez tarczycę, bądź też jako sprawę pierwotną, związaną ze wzmożonym *clearance* nerki dla jodu.

Na podstawie otrzymanych wyników można wnosić, że: 1) kobalt hamuje prawidłową czynność tarczycy, 2) kobalt nie działa na tarczycę za pośrednictwem przysadki mózgowej, 3) spostrzegane przez nas znaczne zwiększenie wydalania jodu z moczem pod wpływem kobaltu wskazuje, iż zubożenie ustroju w jod może mieć duże znaczenie w patomechanizmie zmian przemiany jodowej przy stosowaniu kobaltu.

З. Мах, Я. В. Гузек

О МЕХАНИЗМЕ ДЕЙСТВИЯ КОБАЛЬТА НА ЩИТОВИДНУЮ ЖЕЛЕЗУ. I. ВЛИЯНИЕ КОБАЛЬТА НА ОБМЕН J^{131} В ОРГАНИЗМЕ

Содержание

Опыты проводились на белых крысах, в четырех группах: 1) контрольные животные; 2) животные получающие в течение 10 дней внутрикишечным путем раствор $CoCl_2 = 1$ мг Co на штуку ежедневно; 3) животные, получающие в течение 10 дней метилтиоурацил в количестве 30 мг на штуку ежедневно; 4) животные, получающие кобальт и метилтиоурацил в количествах и в течение времени, подобных группам 2 и 3. В последний день опыта все животные получили подкожно $3\mu CJ^{131}$. 24 часа спустя, определялась радиоактивность крови, мочи (с последних 24 часов) и щитовидной железы.

Константировано, что: 1) хлористый кобальт является причиной снижения радиоактивности белковой части сыворотки крови, ослабления способности щитовидной железы выхватывать J^{131} , уменьшения количества J^{131} , связанного с белком щитовидной железы, усиления удаления иода с мочей; 2) метилтиоурацил влечет за собой рост веса щитовидной железы, возрастание содержания J^{131} в сыворотке крови, уменьшенное содержание J^{131} в щитовидной железе; 3) метилтиоурацил и хлористый кобальт при одновременной подаче вызывают: повышение содержания J^{131} в сыворотке крови, снижение содержания J^{131} , связанного с белком в сыворотке крови, снижение содержания J^{131} в щитовидной железе, уменьшение в щитовидной железе J^{131} , связанного с белком, возрастание веса железы.

Авторы полагают, как следует из приведенных опытов, что кобальт: 1) тормозит правильную деятельность щитовидной железы; 2) не воздействует на щитовидную железу при участии гипофиза; 3) возрастание удаления J^{131} с мочей указывает на то, что обеднение организма иодом может иметь большое значение в патомеханизме изменений иодного обмена при применении кобальта.

* Zauważyć trzeba, że w naszych doświadczeniach spostrzegaliśmy obniżenie zawartości J^{131} w tarczycy zwierząt po podawaniu metylotiouracylu. Jest to związane z okresem, w którym pobierano materiał do badania; wiadomo bowiem, że we wczesnych okresach po podaniu jodu zwierzętom przygotowanym przez podawanie metylotiouracylu stwierdza się — przeciwnie — wzmożone wychwytywanie J^{131} przez tarczycę.

Z. Mach, J. W. Guzek

ON THE MECHANISM OF ACTION OF COBALT ON THYROID GLAND

Summary

The experiments were carried out on white rats which were divided into four groups: 1) control animals, 2) animals receiving for 10 days into the intestines a solution of CoCl_2 —1 mg Co per animal a day; 3) animals receiving methylthiouracyl for 10 days in the amount of 30 mg per animal a day; 4) animals receiving cobalt and methylthiouracyl in the amount and for the space of time similar to that of group 2 and 3. On the last day of the experiment all the animals received 3 m C I^{131} subcutaneously. After 24 hours the radioactivity of blood, urine (from the last 24 hours) and thyroid gland was estimated.

It was found that: 1) cobalt chloride causes decrease of radioactivity of the protein blood serum, brings about decrease in the capacity of picking out I^{131} by the thyroid gland, decrease of the amount of I^{131} combined with the protein of the thyroid gland, increase of iodine excretion in urine; 2) methylthiouracyl brings about increase of weight of the thyroid gland, increase of I^{131} content in blood serum, decrease of I^{131} content in thyroid gland; 3) methylthiouracyl and cobalt chloride administered at the same time bring about: increase of I^{131} content in blood serum, decrease of I^{131} content combined with the protein of blood serum, decrease in thyroid gland of I^{131} content, decrease in thyroid gland of I^{131} combined with the protein, increase of the weight of the thyroid gland.

The authors are of the opinion that from the above experiments it can be seen that cobalt: 1) checks the normal function of the thyroid gland, 2) does not act upon the thyroid gland through the medium of hypophysis, 3) increase of excretion of I^{131} in urine shows that the decreasing amount of iodine in the organism may be of great significance in the pathomechanism of changes of iodine metabolism during cobalt administration.

PIŚMIENNICTWO

1. Mach Z.: Wpływ wapnia na zachowanie się J^{131} w ustroju, Pol. Tyg. Lek., 1958, 13, 161. — 2. Mach. Z.: Zachowanie się J^{131} w tarczycy i w niektórych tkankach po podaniu soli wapnia. Pol. Tyg. Lek., 1958, 13, 425. — 3. Mach Z. i Guzek J. W.: Pol. Tyg. Lek., 1956, 11, 1737 (tamże pozostałe piśmiennictwo). — 4. Robey J. S., Vearey P. M., Crawford J. D.: N. England J. M., 1956, 255, 955; cyt. wg Current List of Med. Literature, 1957, 31, 15895. — 5. Szarkiewicz I. N.: Problemy Endokr. i Gormonoter., 1956, t. 2, 3, 22.

Otrzymano dnia: 23.XI.1957 r.